

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP.411.4.4.2023

Pani
Barbara Węgrzynowska
Pan
Jacek Wyrąbek
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
W.W.-MED s.c.
ul. 1 Maja 30 B
46-034 Pokój

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/510 - Wykonywanie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej W.W.-MED s.c. Wyrąbek Jacek, Węgrzynowska Barbara, ul. 1 Maja 30 B, 46-034 Pokój ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jacek Wyrąbek ² , Barbara Węgrzynowska
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowanie w sytuacji uchylania się od niego 2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych zarówno przed tym okresem jak i po nim, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w okresie objętym kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 w związku z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Agnieszka Roszczak-Fedorowicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/99/2023 r. z 3 listopada 2023 r. (akta kontroli str. 1-12, 274-277)

¹ Dalej: NZOZ.

² Wspólnik NZOZ. W § 7 pkt 1 umowy spółki cywilnej zawartej 1 stycznia 2001 r. określono, że sprawy wynikające z zakresu zwykłych spraw spółki może prowadzić każdy wspólnik samodzielnie. Upoważniony przez drugiego Wspólnika Spółki do reprezentowania NZOZ w trakcie kontroli NIK.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2021-2023 w NZOZ przeprowadzono obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży na podstawie przepisów ustawy z 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁵ oraz obowiązujących w okresie objętym kontrolą dwóch rozporządzeń Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (z dnia 18 sierpnia 2011 r.⁶ oraz z dnia 27 września 2023 r.⁷). Sposób powiadamiania przez NZOZ rodziców lub opiekunów prawnych o obowiązku zaszczepienia dzieci i młodzieży był wystarczający, przy czym w zdecydowanej większości zbadanych spraw nie odnotowano tego faktu w dokumentacji medycznej. Powyższe zaniechanie stanowiło naruszenie obowiązujących w tym zakresie przepisów.

Zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniach w sprawie szczepień ochronnych, badania kwalifikacyjne dzieci i młodzieży poprzedzające szczepienia wykonywały osoby posiadające wymagane kwalifikacje. W latach 2021-2023 NZOZ realizował obowiązek sporządzania kwartalnych sprawozdań z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych (wg informacji zawartych w kartach uodpornienia⁸ oraz wg ilości wykorzystanych szczepionek⁹), a także rocznych sprawozdań MZ-54 ze szczepień ochronnych. Stwierdzono jednak, że sześć z ww. dwunastu kwartalnych sprawozdań ze szczepień ochronnych zostało przekazanych do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Namysłowie¹⁰ po upływie terminu określonego w obowiązujących przepisach. Ponadto ww. sprawozdania nie zawierały części danych wymaganych obowiązującym wzorem, w tym w szczególności odnoszących się do osób uchylających się od obowiązku szczepienia. W kontrolowanej jednostce wykonano także szczepienia przypominające trzem osobom, które nie spełniały kryterium wieku określonego w ramach Programu Szczepień Ochronnych¹¹.

W NZOZ podejmowano działania mające na celu promocję obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży. Znalazły one odzwierciedlenie m.in. w wynikach badań ankietowych, w których ankietowane osoby wskazały, że głównymi źródłami ich wiedzy o szczepieniach obowiązkowych były informacje uzyskane od lekarza rodzinnego i pielęgniarki oraz materiały informacyjne dostępne w NZOZ.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1284, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 2172, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.

⁷ Dz. U. poz. 2077; dalej: rozporządzenie w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r.

⁸ Dalej: sprawozdanie ze szczepień ochronnych.

⁹ Dalej: sprawozdanie z ilości wykorzystanych szczepionek.

¹⁰ Dalej: PSSE.

¹¹ Dalej również: PSO.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania NZOZ w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowania w sytuacji uchylania się od niego

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą NZOZ realizował zadania związane ze szczepieniami ochronnymi dzieci i młodzieży. Liczba kart uodpornień, w których odnotowywano wykonane szczepienia u danego dziecka, wynosiła (według stanu na koniec IV kwartału każdego roku objętego badaniem) odpowiednio: 781, 763 i 755 kart. W kontrolowanej jednostce nie wprowadzono pisemnych procedur dotyczących organizacji zadań związanych ze szczepieniami ochronnymi dzieci i młodzieży. Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *W NZOZ nie opracowano pisemnej procedury dotyczącej realizowania obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży. Zasadą jest wzywianie dzieci z danego rocznika objętego szczepieniem, przy kolejności wzywania brana jest pod uwagę data urodzenia dziecka, tj. zarówno rok, jak i miesiąc. Obecnie szczepieniami zajmują się dwie wykwalifikowane pielęgniarki. W 2022 r. odeszła jedna z dwóch pielęgniarek wykonujących szczepienia i mieliśmy duży problem z pozyskaniem nowego pracownika z uprawnieniami, co mogło mieć wpływ na tempo realizowanych szczepień.*

(akta kontroli str. 70, 78, 86, 261)

Wyznaczaniem dzieci do zaszczepienia i koordynowaniem tego procesu w NZOZ zajmowało się dwóch lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej¹³ przy udziale dwóch pielęgniarek. Jak wyjaśnił Wspólnik NZOZ (...) *Kolejność szczepień jest podyktowana terminami poprzednich szczepień pacjenta i ustalonym harmonogramem szczepień obowiązkowych, a także brane są pod uwagę indywidualne sytuacje pacjenta (choroba, odroczenie szczepienia ze względów medycznych, zmiana terminu na prośbę pacjenta). Szczepienia pacjentów odbywają się systematycznie i cyklicznie, dlatego na bieżąco monitoruje się szczepienie pacjentów. Liczba dzieci objętych obowiązkowymi szczepieniami w NZOZ nie jest na tyle duża, żeby sprawiała trudność w koordynacji tych działań.*

(akta kontroli str. 17)

W okresie objętym kontrolą w NZOZ powiadomienia rodziców lub opiekunów prawnych dzieci o terminach szczepień były dokonywane telefonicznie oraz, jak wynika z wyjaśnień Wspólnika NZOZ (...) *na wizytach pacjentów w NZOZ w ramach wizyt lekarskich. Ponadto Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że Rodzic ma również możliwość monitorowania terminów szczepień, ponieważ w książeczce zdrowia dziecka jest rozpisany harmonogram szczepień z podziałem na wiek pacjenta. (...) W NZOZ obowiązuje zasada, że szczepienia odbywają się zwykle w środy (...) od 11:00 do 13:00 oraz w piątki od (...) 15:00 do 16:00, głównie dla starszych dzieci, tak aby dostosować się do rodziców. Zawsze w razie potrzeby zgłoszonej przez rodziców pacjenta szczepienie wykonywane jest również w inne dni. Szczepienia odbywają się zawsze w części budynku NZOZ wydzielonej dla dzieci zdrowych (...).*

(akta kontroli str. 16, 17)

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

¹³ Dalej: POZ.

W sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej szczepień Kierownik NZOZ-u wyjaśnił, że (...) *ustalenie terminu zawiadomienia pacjenta o obowiązkowym szczepieniu zawsze odbywa się w oparciu o dokumentację medyczną. Dokumentacja medyczna dotycząca szczepień jest pogrupowana rocznikami i nie ma możliwości, aby pominąć pacjenta i nie zawiadomić go o terminie szczepienia zgodnie z harmonogramem szczepień ochronnych. (...) NZOZ dysponuje danymi o liczbie pacjentów podlegających szczepieniu na podstawie kart uodpornień¹⁴. Te karty są systematycznie analizowane, ale nie robiono z nich zbiorczych zestawień. Każdy rocznik dzieci ma swoją teczkę, w której odkładane są karty uodpornień dzieci wyszczepionych i niewszczepionych, które są systematycznie ponownie wzywane do uzupełnienia szczepień. (...) Prowadzone były wykazy osób, na dany dzień do szczepienia i z tych list było wiadomo, kto się nie zgłosił. Pacjenci tacy otrzymywali wówczas kolejny termin i byli informowani o tym telefonicznie (...).*
(akta kontroli str. 15-16, 17-18, 260-263)

W latach 2021-2023 pielęgniarka przeprowadzająca w NZOZ szczepienia ochronne sporządzała: a/ kwartalne sprawozdania ze szczepień ochronnych - według wzoru określonego w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r., b/ kwartalne sprawozdania z ilości wykorzystanych szczepionek - według wzoru określonego w załączniku nr 5 do ww. rozporządzenia oraz c/ roczne sprawozdania ze szczepień ochronnych MZ-54.

W rocznych sprawozdaniach ze szczepień ochronnych (MZ-54) sporządzonych w okresie objętym kontrolą wykazywano stan zaszczepienia według tzw. kalendarza szczepień¹⁵ dzieci dla następujących roczników:

- na koniec 2021 r. – rocznik 2019: 37 w pełni zaszczepionych, dwoje zaszczepionych częściowo¹⁶, jedno niezaszczepione;
- na koniec 2022 r. – rocznik 2020: 27 w pełni zaszczepionych, pięcioro zaszczepionych częściowo, brak dzieci niezaszczepionych;
- na koniec 2023 r. – rocznik 2021: 26 w pełni zaszczepionych, dwoje zaszczepionych częściowo, brak dzieci niezaszczepionych.

Liczba osób podlegających szczepieniu, według ww. sprawozdań MZ-54 na ostatni dzień lat 2021-2023, wynosiła odpowiednio: 739, 720 i 679.

(akta kontroli str. 20-27, 280-283)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *podanie dla poszczególnych lat objętych kontrolą informacji o liczbie pacjentów: zobowiązanych do szczepień, zaszczepionych, zaszczepionych z użyciem szczepionek wysoko skojarzonych, którzy odmówili szczepień, którym odroczono termin szczepienia, z podziałem na liczbę dawek szczepień przewidzianych w danym okresie życia dziecka wiązałoby się z koniecznością oddelegowania do tej czynności pielęgniarki, która swój czas pracy ma bardzo obciążony zadaniami realizowanymi w POZ, z uwagi na bardzo dużą liczbę pacjentów (wizyty domowe, rejestracja, gabinet zabiegowy i punkt szczepień). Jest to osoba, która ma wiedzę na temat sporządzanych sprawozdań i zestawień dotyczących szczepień. Ponadto, jak wyjaśnił Kierownik NZOZ, niektóre karty uodpornienia zostały przekazane innym POZ zgodnie z dyspozycją rodziców i danych*

¹⁴ Indywidualna wewnętrzna dokumentacja medyczna zawierająca informacje dotyczące przeprowadzenia obowiązkowych szczepień ochronnych.

¹⁵ Szczepienia ochronne w Polsce są realizowane w oparciu o obowiązujący Program Szczepień Ochronnych (tzw. kalendarz szczepień), ogłaszany w formie komunikatu przez Głównego Inspektora Sanitarnego: 1/ z dnia 26 października 2020 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2021 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 90); 2/ z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2021 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 117); 3/ z dnia 22 października 2021 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2022 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 85); 4/ z dnia 28 października 2022 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2023 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 113) oraz 5/ z dnia 29 września 2023 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2023 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 87).

¹⁶ Brak niektórych szczepień (bez wskazania jakich).

z tych kart nie posiadamy. Oczywiście NZOZ dysponuje danymi o liczbie pacjentów podlegających szczepieniu na podstawie kart uodpornień. Te karty są systematycznie analizowane, ale nie robiono z nich zbiorczych zestawień. Na podstawie kart uodpornień wiemy jakie szczepienia i w ilu dawkach i u jakich pacjentów mają być wykonane, oraz jakie należy złożyć w związku zaplanowanymi szczepieniami zamówienia na szczepionki do PSSE. Każdy rocznik dzieci ma swoją teczkę, w której odkładane są karty uodpornień dzieci wyszczepionych i niewyszczepionych, które są systematycznie ponownie wzywane do uzupełnienia szczepień.

(akta kontroli str. 254-259, 260-263)

Opolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Opolu w odpowiedzi na pismo NIK przekazał dane o liczbie dzieci i młodzieży zadeklarowanej do lekarzy POZ w NZOZ. Z udzielonej informacji, według stanu na ostatni dzień każdego roku objętego kontrolą, liczba ta kształtowała się następująco:

- w 2021 r.: 45 osób w pierwszym roku życia, 55 w drugim roku życia, 88 w szóstym roku życia, 56 w dziesiątym roku życia, 61 w czternastym roku życia i 36 w dziewiętnastym roku życia;
- w 2022 r.: 29 osób w pierwszym roku życia, 61 w drugim roku życia, 61 w szóstym roku życia, 56 w dziesiątym roku życia, 63 w czternastym roku życia i 41 w dziewiętnastym roku życia;
- w 2023 r.: 32 osoby w pierwszym roku życia, 46 w drugim roku życia, 75 w szóstym roku życia, 66 w dziesiątym roku życia, 74 w czternastym roku życia i 29 w dziewiętnastym roku życia.

(akta kontroli str. 239-244)

Na podstawie objętej badaniem dokumentacji dotyczącej szczepień obowiązkowych obejmującej karty uodpornienia oraz dokumentację medyczną¹⁷ 150 osób, które podlegały obowiązkowemu szczepieniu¹⁸ odpowiednio: a/ w 2021 r. – dzieci w drugim roku życia (50 kart i dokumentacji), b/ w 2022 r. – dzieci w szóstym i dziesiątym roku życia (po 25), c/ w 2023 r. dzieci i młodzież w czternastym i dziewiętnastym roku życia (po 25) stwierdzono, że:

- w 145 kartach uodpornień nie odnotowano faktu poinformowania o obowiązku poddania się szczepieniu ochronnemu¹⁹, co opisane zostało w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w 53 historiach zdrowia i choroby odnotowano fakt poinformowania o obowiązku poddania dziecka szczepieniu ochronnemu na pierwszej wizycie, tzw. patronażowej; stosownie do postanowień § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.²⁰;
- we wszystkich kartach uodpornienia, po przeprowadzonych szczepieniach, w odpowiednich częściach tego dokumentu, zamieszczano odręcznie, czytelnym pismem, wpisy na temat wykonanych szczepień (tj. odnotowywano m.in.: numer serii szczepionki i jej nazwę) lub wklejano nakleję z informacją na ten temat²¹, oznaczano też kolejną dawkę szczepienia oraz wskazywano miejsce podania szczepionki;

¹⁷ Prowadzoną w formie historii zdrowia i choroby.

¹⁸ Zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r., informacje na temat przeprowadzonych szczepień dokumentowane są w karcie uodpornienia, książeczce szczepień oraz dokumentacji medycznej, o której mowa w przepisach o rodzajach i zakresie dokumentacji medycznej oraz sposobie jej przetwarzania, tj. historii zdrowia i choroby (§ 36 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 kwietnia 2020 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania – Dz. U. z 2022 r. poz. 1304, ze zm.). Od 1 października 2023 r. powyższe kwestie zostały uregulowane w § 12 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r.

¹⁹ W pięciu kartach uodpornień dzieci będących w wieku dwóch lat w 2021 r. odnotowano daty wyznaczonych wizyt do szczepienia. Wpisy w dokumentacji, w tych pięciu sprawach były dokonane odręcznie, czytelnym pismem, w odpowiednich jej częściach.

²⁰ Od 1 października 2023 r. - § 12 ust. 1 i 3 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r.

²¹ W karcie uodpornienia wykazano kilka szczepień, część z nich opisana została odręcznie, a część – poprzez wklejenie naklejki wskazującej nazwę i serię szczepionki.

zgodnie z § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r. wpisów do ww. dokumentów do 30 września 2023 r. (tj. przed wejściem w życie przepisów rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r.²²) należało dokonywać czytelnym pismem odręcznym w odpowiednich częściach dokumentów, bezpośrednio po wykonaniu lub niewykonaniu szczepienia ochronnego; nieprawidłowe dokonywanie ww. wpisów opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 108-130, 131-144, 145-164, 165-188, 189-197)

Na podstawie ww. badania 150 kart uodpornień stwierdzono, że: a/ wszystkie dzieci będące w drugim roku życia zostały zaszczepione (50 dzieci, tj. 100%), b/ spośród 25 dzieci będących w szóstym roku życia zaszczepionych zostało 22 (88%), c/ wszystkie dzieci będące w dziesiątym i w czternastym roku życia zostały zaszczepione (po 25 osób z ww. grup wiekowych, tj. 100%), a d/ z 25 dziewiętnastolatków zaszczepiono 20 (tj. 80%).

(akta kontroli str. 108-130, 131-144, 145-164, 165-188, 189-197)

Z ww. grupy ośmioro dzieci nie otrzymało uwzględnionych w PSO szczepień przewidzianych dla badanych okresów. Trzem sześciolletnim dzieciom nie wykonano w szóstym roku życia (tj. w 2022 r.) szczepień przypominających, a pięciu dziewiętnastolatkom nie wykonano szczepień przypominających do ukończenia dziewiętnastu lat (tj. w 2023 r.). Rodzice ww. dzieci i młodzieży, a także sama młodzież nie złożyli pisemnych oświadczeń o odmowie szczepienia. W okresie objętym kontrolą żaden z ww. pacjentów nie został zgłoszony do PSSE jako uchylający się od szczepień. W kartach uodpornień oraz w historiach zdrowia i choroby tych osób brak było wpisów potwierdzających zawiadomienie o konieczności zaszczepienia i wyznaczenie terminu na szczepienie, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 28-71, 72-93, 144-165, 189-197, 203-212, 213, 214, 217)

Stwierdzono też, że szczepienia przypominające wykonano trzem dwudziestolatkom, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 108-130, 131-144, 145-164, 165-188, 189-197)

W okresie objętym kontrolą NZOZ realizował obowiązki dotyczące szczepień w przypadku dzieci i młodzieży z innych krajów, przebywających na terenie Polski dłużej niż trzy miesiące. Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *Pacjent z zagranicy jest przyjmowany przez lekarza POZ. Najczęściej pacjenci Ci przekazują karty szczepień ze swojego kraju i na tej podstawie układany jest indywidualny kalendarz szczepień, który dostosowuje się do kalendarza szczepień obowiązkowych obowiązujący u nas. W okresie objętym kontrolą mogło być takich pacjentów najwyżej dwóch*.

(akta kontroli str. 260-263)

W okresie objętym kontrolą NZOZ posiadał jedną kartę uodpornienia, przekazaną przez szpital²³, dziecka niezaszczepionego, które przyjęte zostało na wizytę przez lekarza POZ w NZOZ. W NZOZ podejmowano działania w celu objęcia tego dziecka szczepieniami obowiązkowymi, polegające (jak wynikało z wpisów w dokumentacji medycznej) na rozmowie z jego rodzicami. W czerwcu 2019 r. matka dziecka podpisała oświadczenie o niewyrażeniu zgody na szczepienie. Wobec powyższego NZOZ w I, II i w III kwartale 2022 r. przekazał PSSE dane tego dziecka i jego rodzica, jako uchylających się od obowiązku szczepień. W IV kwartale 2022 r. NZOZ przekazał do PSSE informację o przekazaniu karty uodpornienia do archiwum, gdyż pacjent

²² Od 1 października 2023 r. w § 13 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r. pominięto obowiązek dokonywania wpisów w papierowej dokumentacji medycznej czytelnym pismem odręcznym.

²³ Podmiot wykonujący działalność leczniczą, który sprawował opiekę nad noworodkiem przekazuje kartę uodpornienia podmiotowi wykonującemu działalność leczniczą w zakresie POZ.

przestał być objęty POZ w NZOZ. Jednocześnie do kontrolowanej jednostki nie została przekazana informacja o nowym podmiocie leczniczym, który przejął opiekę nad tym dzieckiem²⁴.

Z informacji przekazanej przez Centralę Narodowego Funduszu Zdrowia wynikało, że ww. dziecko było pacjentem w NZOZ w okresie od czerwca do października 2019 r., a po przerwie, od kwietnia 2022 r. dziecko zostało objęte opieką w ramach POZ w innym podmiocie leczniczym.

(akta kontroli str. 232-234, 235-238)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *Komplet dokumentacji medycznej tej pacjentki, w tym karta uodpornień jest zarchiwizowana w naszym NZOZ. Pacjentka przyszła do NZOZ-u z pustą kartą. Nikt w sprawie tej dokumentacji się nie zgłaszał do naszego NZOZ-u, pacjenci wyprowadzili się z naszego terenu i nie mamy kontaktu. Dopóki pacjent się nie zgłosi lub placówka, do której jest zadeklarowany, nie ma komu przekazać tej dokumentacji.*

(akta kontroli str. 230-231)

Wyjaśnienia w zakresie informowania zobowiązanych o konieczności poddania się szczepieniom ochronnym przekazane przez Wspólnika NZOZ potwierdzają wyniki anonimowej ankiety przeprowadzonej w ramach czynności kontrolnych²⁵.

Wszystkich 36 uczestników badania stwierdziło, że posiadają wiedzę na temat obowiązkowych szczepień ochronnych, wskazując lekarza rodzinnego jako główne źródło tej wiedzy. Poza tym wiedzę o szczepieniach czerpano z ulotek i plakatów w przychodni (10 osób) oraz z innych źródeł (trzy osoby wskazały Internet). Wszyscy ankietowani stwierdzili, że nie odmówili zaszczepienia swojego dziecka. Większość ankietowanych (31 osób) wskazała, że chcieliby, aby poszerzono zakres bezpłatnych szczepień o inne szczepienia przeciwko chorobom zakaźnym, z tym, że tylko 13 osób wskazało choroby, na które chcieliby zostać zaszczepieni (ospa i meningokoki – sześć osób, grypa – cztery osoby, rotawirusy i szczepienia skojarzone po jednej osobie). Sześciu ankietowanych potwierdziło też, że podjęło inicjatywę w zakresie poszerzenia bezpłatnych szczepień obowiązkowych (ale bez podania jaką i do kogo została skierowana).

(akta kontroli str. 286-321)

1.2. Analiza wybranej do badania dokumentacji²⁶ 75 zaszczepionych osób²⁷ wykazała, że:

- badania kwalifikacyjne poprzedzające wykonanie obowiązkowych szczepień przeprowadzali lekarze pediatrzy, z zachowaniem zasad określonych w § 7 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.²⁸;
- czynności związane z przeprowadzeniem badań kwalifikacyjnych miały odzwierciedlenie w historiach zdrowia i choroby dzieci;
- w badanej próbie wystąpił jeden przypadek skierowania pacjenta na konsultację specjalistyczną – w dokumentacji medycznej pacjenta znajdowała się informacja o wyniku tej konsultacji, a dziecko po jej przeprowadzeniu zostało zaszczepione;
- osoby wykonujące obowiązkowe szczepienia ochronne (dwie pielęgniarki i dwóch lekarzy POZ) posiadały kwalifikacje określone w § 6 rozporządzenia w sprawie

²⁴ Do dnia kontroli NIK, tj. 21 lutego 2024 r., dokumentacja ww. dziecka pozostawała w archiwum NZOZ, gdyż żaden podmiot leczniczy nie zgłosił się o jej udostępnienie/przekazanie.

²⁵ Badanie ankietowe dotyczące stanu obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży w Polsce przeprowadzono wśród rodziców dzieci zapisanych do NZOZ podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

²⁶ Kart uodpornienia oraz historii zdrowia i choroby.

²⁷ Po 25 osób zaszczepionych w każdym roku objętym kontrolą wybranych losowo z próby badanej w ramach punktu 1.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

²⁸ Od 1 października 2023 r. w § 10 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r.

szczepień ochronnych z 2011 r.²⁹;

– w historii zdrowia i choroby każdorazowo dokonywano wpisów na temat przeprowadzonych szczepień.

(akta kontroli str. 108-197, 278-279)

1.3. Analiza dwunastu kwartalnych sprawozdań ze szczepień ochronnych³⁰ oraz dwunastu sprawozdań z ilości wykorzystanych szczepionek, sporządzonych w okresie objętym kontrolą i przekazanych do PSSE, wykazała, że:

– wszystkie ww. kwortalne sprawozdania ze szczepień ochronnych i sprawozdania z ilości wykorzystanych szczepionek zawierały podpis osoby sporządzającej (działającej w imieniu sprawozdawcy, tj. NZOZ); sprawozdania były przekazywane do PSSE za pomocą środków komunikacji elektronicznej (tj. mailem) lub listownie, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z §§ 13 i 14 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.;

– wszystkie ww. kwortalne sprawozdania ze szczepień ochronnych oraz sprawozdania z ilości wykorzystanych szczepionek zawierały nagłówek, obejmujący m.in. dane o nazwie jednostki sprawozdawczej (NZOZ), adresacie oraz okresie sprawozdawczym;

– sześć z dwunastu kwartalnych sprawozdań ze szczepień ochronnych za lata 2021-2023 zostało przekazanych do PSSE w terminie do 7 dni od zakończenia kwartału, zgodnie z wymaganiami określonymi w § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.;

– pozostałe sześć z ww. sprawozdań kwartalnych ze szczepień ochronnych przekazano po wymaganym terminie (tj. do siedmiu dni po okresie sprawozdawczym), i tak: a/ sprawozdanie za I kwartał 2021 r. sporządzone 7 kwietnia przekazano 8 kwietnia 2021 r. (tj. jeden dzień po terminie), b/ sprawozdanie za II kwartał 2021 r. sporządzono 9 lipca 2021 r. i przekazano 12 lipca 2021 r. (tj. pięć dni po terminie), c/ sprawozdanie za III kwartał 2021 r. sporządzone 6 października zostało przekazane 8 października 2021 r. (tj. dwa dni po terminie), d/ sprawozdanie za IV kwartał 2021 r. przekazano 11 stycznia 2022 r., (tj. cztery dni po terminie), e/ sprawozdanie za II kwartał 2022 r. sporządzono w terminie (tj. 4 lipca 2022 r.) ale przekazano 8 lipca 2022 r. (tj. jeden dzień po terminie), f/ sprawozdanie za III kwartał 2023 r. sporządzono w terminie (tj. 5 października 2023 r.) ale przekazano 9 października 2023 r. (tj. dwa dni po terminie); ustalenia te opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;

– sprawozdania z ilości wykorzystanych szczepionek przekazano do PSSE w terminie do 15 dni po okresie sprawozdawczym, tj. zgodnie z wymogiem wynikającym z § 14 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.;

– w dziewięciu sprawozdaniach³¹ nie wykazywano części danych wymaganych wzorem określonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r., tj. brak było numeru telefonu w miejscu *Wyjaśnienia dotyczące sprawozdania można uzyskać pod numerem telefonu (...)*; powyższe opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;

- dane wykazane w sprawozdaniach były zliczane ręcznie.

(akta kontroli str. 28-71, 72-93)

²⁹ Od 1 października 2023 r. w § 9 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r.

³⁰ Zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r., do kwartalnych sprawozdań z realizacji szczepień ochronnych sporządzanych przez osoby przeprowadzające szczepienia ochronne za trzeci i czwarty kwartał 2023 r. stosuje się przepisy dotychczasowe.

³¹ Z wyjątkiem sprawozdań za II, III i IV kwartał 2023 r.

Stwierdzono również, że roczne sprawozdania ze szczepień ochronnych MZ-54 za lata 2021-2023 NZOZ przekazał do PSSE zgodnie z programem badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok³², tj. odpowiednio: 20 stycznia 2022 r., 18 stycznia 2023 r. oraz 15 stycznia 2024 r. Ww. kwartalne sprawozdania, jak również sprawozdania roczne były sporządzane pismem odrębnym.

(akta kontroli str. 20-27, 28-71, 72-93, 280-283)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że NZOZ *nie prowadził analizy danych wynikających ze sporządzanych sprawozdań. Skupiamy się na wyszczepieniu populacji pacjentów, którzy są u nas w POZ i w tym zakresie analizowane są karty uodpornień, z których sporządzane są te sprawozdania. Nie otrzymywaliśmy też żadnych analiz z tych sprawozdań od PSSE (...)* Ponadto wyjaśnił, że *sposób prowadzenia dokumentacji medycznej umożliwia sprawne i zgodne ze stanem faktycznym sporządzenie sprawozdań z wykonanych szczepień. Pielęgniarki, które przygotowują sprawozdania korzystają z danych zgromadzonych w kartach szczepień pacjentów oraz innych zbiorczych roboczych zestawień, które stanowią materiały pomocnicze.*

(akta kontroli str. 15, 20-27, 263, 280-283)

W okresie objętym kontrolą w kontrolowanej jednostce nie prowadzono wykazu dzieci i młodzieży objętych szczepieniami, które zostały wykazane w sprawozdaniach. Z uwagi na fakt, że w sprawozdaniach kwartalnych wykazywano również liczbę kart uodpornień przekazywanych do innych podmiotów leczniczych – w trakcie kontroli brak było możliwości pełnej weryfikacji, czy sprawozdania zostały sporządzone zgodnie z dokumentacją źródłową.

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że (...) *niektóre karty uodpornienia zostały przekazane innym POZ zgodnie z dyspozycją rodziców i danych z tych kart nie posiadamy. Oczywiście NZOZ dysponuje danymi o liczbie pacjentów podlegających szczepieniu na podstawie kart uodpornień. Te karty są systematycznie analizowane, ale nie robiono z nich zbiorczych zestawień.*

(akta kontroli str. 28-71, 72-93, 263)

W okresie objętym kontrolą NZOZ nie otrzymywał od PSSE wytycznych w sprawie sporządzania sprawozdań kwartalnych z obowiązkowych szczepień, w tym w odniesieniu do liczby osób uchylających się od szczepień obowiązkowych dzieci i młodzieży, sposobu kwalifikowania osób niezaszczepionych do kategorii uchylających się oraz wymaganego zakresu danych przedstawianych w imiennym wykazie osób uchylających się od szczepienia, stanowiącym załącznik do kwartalnych sprawozdań ze szczepień ochronnych.

W trakcie kontroli NIK (tj.: 28 listopada, 4 i 7 grudnia 2023 r.) NZOZ otrzymał od PSSE pisemną informację dotyczącą m.in.: sporządzania kwartalnych sprawozdań z przeprowadzanych obowiązkowych szczepień ochronnych obowiązujących od I kwartału 2024 r. oraz obowiązku przekazywania uaktualnionego, co kwartał, raportu o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. Do przekazanych informacji PSSE dołączył kserokopię rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r., druki sprawozdań ze szczepień ochronnych obowiązujące od I kwartału 2024 r., instrukcję dotyczącą raportowania i właściwego wypełniania sprawozdań ze szczepień, a także instrukcję sporządzania sprawozdania MZ-54.

(akta kontroli str. 264-273)

³² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 września 2020 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2021 (Dz. U. poz. 2062, ze zm.); rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 listopada 2021 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2022 (Dz. U. poz. 2303, ze zm.); rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 października 2022 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2023 (Dz. U. poz. 2453, ze zm.).

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *Nie pamiętam aby PSSE przed grudniem 2023 r. (tj. w latach 2021-2023) przekazywał do NZOZ-u zalecenia lub / i wytyczne w zakresie sposobu wypełniania kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych, wg informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie. Ponadto wyjaśnił, że PSSE w okresie objętym kontrolą nie przekazywał informacji o błędach lub brakach (w tym liczbowych i formalnych) w kwartalnych sprawozdaniach z obowiązkowych szczepień ochronnych (...) wymagających skorygowania przez sporządzającego sprawozdanie lub korygowanych przez jego adresata. Nie robiliśmy korekt sprawozdań i nie otrzymywaliśmy skorygowanych sprawozdań od PSSE. Jedyne ostatnie sprawozdanie, tj. za IV kwartał 2023 r. zostało poprawione po telefonicznym uzgodnieniu z pracownikiem PSSE, co zostało odnotowane na tym sprawozdaniu przez pielęgniarkę 10 stycznia 2024 r. (błąd dotyczył podsumowania w kolumnie 5).*

(akta kontroli str. 229)

Dane wykazane w kwartalnych sprawozdaniach ze szczepień ochronnych za IV kwartał lat 2021-2023, w zakresie liczby kart uodpornień w poszczególnych rocznikach dzieci, były spójne z rocznymi sprawozdaniami MZ-54.

(akta kontroli str. 20-27, 28-71, 72-93, 280-283)

W sprawozdaniach za lata 2021-2023 (z wyjątkiem sprawozdania za IV kwartał 2023 r.) ze szczepień ochronnych, w Dziale 2 Osoby uchylające się od obowiązkowych szczepień³³ NZOZ nie wykazywał liczby osób uchylających³⁴, w tym także nie wykazywał zerowej liczby takich przypadków. Przekazywał natomiast wykazy osób uchylających się od szczepień³⁵. I tak: a/ do sprawozdań za I, II i III kwartał 2022 r. przekazał wykaz trzech osób, b/ do sprawozdania za IV kwartał 2022 r. - dwóch osób, c/ do sprawozdań za I i II kwartał 2023 r. - załączył wykaz obejmujący jedną osobę. Ww. wykazy obejmowały następujące dane: 1/ imię i nazwisko dziecka, 2/ datę urodzenia, 3/ dane osobowe rodziców, 4/ adres zamieszkania obojga rodziców, 5/ numer telefonu kontaktowego oraz 6/ informację o brakujących szczepieniach. W ww. wykazach nie odnotowywano przyczyn braku zgłaszania dziecka na szczepienia. Nie przedstawiano też informacji o podjętych w związku z tym działaniach.

Terminy niewykonanych szczepień ww. dzieci przypadały na lata 2019-2023. W przypadku jednej osoby rodzic dziecka złożył pisemne oświadczenia o braku wyrażenia zgody na szczepienia, co zostało odnotowane w dokumentacji medycznej. NZOZ nie przekazywał do PSSE innych informacji dotyczących osób uchylających się od obowiązku szczepienia, jak też nie prowadził pisemnych rejestrów/wykazów takich osób.

(akta kontroli str. 28-71, 72-93)

Wspólnik NZOZ w sprawie sposobu prowadzenia wykazów osób uchylających się dołączonych do sprawozdań kwartalnych wyjaśnił, że (...) *w sytuacji, gdy rodzic odmówi wielokrotnie zaszczepienia, dokonywało się wpisu o odmowie szczepienia w dokumentacji medycznej przez lekarza, ale rozmowy z takim rodzicem były dalej kontynuowane. Były trzy takie osoby, dwie udało się ostatecznie zaszczepić, jedna osoba definitywnie odmówiła szczepienia (nie jest pacjentką naszego NZOZ-u). Zawsze czekamy, czy rodzic pacjenta zgłosi się do szczepienia, dlatego często kilka*

³³ Zgodnie ze wzorem sprawozdania.

³⁴ Dotyczyło to wszystkich sprawozdań sporządzonych w okresie od I kwartału 2021 r. do III kwartału 2023 r.

³⁵ Trzy osoby uchylające się w I, II i III kwartale 2022 r. (ZB 2007 r., JP 2006 r. ZP 2019 r.), dwie w IV kwartale 2022 r. (ZB 2007 r., JP 2006 r., jedna karta ZP 2019 r. – oddana do archiwum), jedna osoba w I kwartale 2023 r. ZB 2007 r., jedna osoba w II kwartale 2023 r. ZB 2007 r. (pacjent został zaszczepiony w III kwartale 2023 r.) w III i IV kwartale 2023 r. – nie wykazano osób uchylających się, nie wykazywano też osób uchylających się w I, II, III i IV kwartale 2021 r.

razy jest wzywany telefonicznie. Niestety nie jest to dokumentowane. (...) Jeśli pacjent się nie pojawia, to jest ponownie wpisywany w następnym kwartale, a jak się zaszczepi to jest wykreślany z listy. (...) Wykazywane są osoby uchylające się od szczepień dopóki dziecko nie zostanie zaszczepione.

(akta kontroli str. 260-263)

Analiza kart uodpornień (opisana w pkt 1.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego) wykazała, że osiem osób³⁶ nie zostało zaszczepionych szczepionką przypadającą w badanym okresie życia, a trzy - zostały zaszczepione w wieku 20 lat, tj. po terminie wynikającym z kalendarza szczepień. W dokumentacji medycznej ww. osób nie odnotowano faktu poinformowania o konieczności zaszczepienia, brak było też wpisów o odmowie poddania szczepieniu, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Żaden z tych osób nie została zgłoszony do PSSE jako uchylająca się od szczepień.

(akta kontroli str. 131-144, 189 -197)

W sprawie osób uchylających się od szczepień Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *Zależy nam aby skutecznie wyszczepić dziecko, dlatego przez cały rok rocznika zobowiązanego do szczepienia staramy się skontaktować z rodzicem. Najczęściej po upływie roku wpisujemy takiego pacjenta na listę osób uchylających się, albo gdy kategoriycznie odmówi zaszczepienia i pomimo wezwań nie zgłasza się.*

(akta kontroli str. 260-263)

W okresie objętym kontrolą pracownicy PSSE przeprowadzili w NZOZ trzy kontrole, których zakres przedmiotowy obejmował m.in. ocenę realizacji PSO oraz prowadzenie wymaganej dokumentacji³⁷. Z protokołów tych kontroli³⁸ wynikało, że nie zostały stwierdzone nieprawidłowości. W konsekwencji, kontrolujący nie sformułowali doraźnych zaleceń, uwag lub wniosków.

(akta kontroli str. 94-106)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości:

1. W 145 z 150 objętych badaniem kartach uodpornienia nie odnotowano faktu poinformowania o obowiązku poddania się obowiązkowemu szczepieniu, pomimo obowiązku w tym zakresie wynikającego z § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.³⁹

(akta kontroli str. 108-130, 128, 131-144, 145-164, 165-188, 189-197)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił m.in., że *O konieczności szczepienia pacjenci są informowani telefonicznie, jak również na wizytach lekarskich, np. gdy pacjenci zgłosili się z powodu choroby, ale nie dokumentujemy tego, a także, że obecnie wpisujemy terminy powiadomień o szczepieniach w karcie uodpornień. Przez niedopatrzenie brak było informacji o powiadomieniu pacjenta.*

(akta kontroli str. 228-229, 262)

2. We wszystkich objętych badaniem kartach uodpornienia, po przeprowadzonych szczepieniach, w odpowiednich jej częściach, zamieszczano nakleję z informacją o nazwie szczepionki i jej numerze⁴⁰ pomimo tego, że zgodnie z wymogiem wynikającym z § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r.

³⁶ Trzech sześciolatków w 2022 r. i pięciu dziewiętnastolatków w 2023 r.

³⁷ Kontrole nie obejmowały realizacji obowiązków sprawozdawczych oraz postępowania w stosunku do osób uchylających się od szczepień ochronnych.

³⁸ 1 lipca 2021 r., 22 czerwca 2022 r., 13 października 2023 r.

³⁹ Od 1 października 2023 r. zagadnienie to uregulowano w § 12 ust. 1 i 3 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2023 r.

⁴⁰ W karcie uodpornienia wykazano kilka szczepień, część wpisów było dokonanych odręcznie (nazwa i seria szczepionki), a w części przypadków były to naklejki informujące o nazwie i serii szczepionki.

w karcie należało dokonać wpisów czytelnym pismem odręcznym.

(akta kontroli str. 108-130, 131-144, 145-164, 165-188, 189-197)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *Naklejanie numeru serii szczepionki, a nie wpisywanie odręczne numeru serii było praktykowane z uwagi na lepszą czytelność tego numeru. Taką nakleję otrzymywał również pacjent w książeczce zdrowia. Praktykowano naklejenie naklejki z serią szczepionki lub wpisywano odręcznie serię tej szczepionki.*

(akta kontroli str. 231)

3. Sześć⁴¹ kwartalnych sprawozdań ze szczepień ochronnych (spośród 12 objętych badaniem) zostało przekazanych do PSSE od jednego do pięciu dni po terminie określonym w § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r., tj. po 7 dniu po zakończeniu kwartału.

(akta kontroli str. 28-71, 72-93)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *sprawozdania sporządzane były generalnie w terminie, mogło zdarzyć się, że zostały dostarczone dzień dwa po terminie ich sporządzenia, ale nikt nie zwrócił nam na to uwagi. Należy zwrócić uwagę, że był to okres występowania pandemii. Sprawozdania zawsze były sporządzone zaraz po zakończonym kwartale.*

(akta kontroli str. 262)

4. W kwartalnych sprawozdaniach ze szczepień ochronnych NZOZ nie wykazywał pełnych danych wymaganych wzorem tego sprawozdania, który określony został w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie szczepień ochronnych z 2011 r. I tak: a/ we wszystkich sprawozdaniach obejmujących okres od I kwartału 2021 r. do III kwartału 2023 r. nie wykazywano (w dziale drugim) liczby osób uchylających się od szczepień, pomimo wystąpienia takich przypadków we wszystkich kwartałach 2022 r.⁴² oraz w I i II kwartale 2023 r.⁴³, a w pozostałych nie wykazywano zerowej liczby tych osób⁴⁴.

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *przyczyną braku podawania w kwartalnych sprawozdaniach z obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie z lat 2021-2023), tj. liczby osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych (dot. Działu 2 ww. sprawozdania) było przeoczenie. Zawsze do sprawozdania, niezależnie czy były osoby uchylające się czy nie dołączony był wykaz, w przypadku braku osób uchylających w wykazie odnotowaliśmy informację - brak osób uchylających się, a jeśli były takie to wykazywaliśmy dane tych osób.*

(akta kontroli str. 28-71, 72-93, 230)

b/ w dziewięciu sprawozdaniach⁴⁵ brak było numeru telefonu w miejscu *Wyjaśnienia dotyczące sprawozdania można uzyskać pod numerem telefonu (...).*

(akta kontroli str. 28-71, 72-93)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *było to przeoczenie, nikt nie zwrócił nam na to uwagi. Ponadto w pieczętkach, które nanoszone są na sprawozdania jest numer telefonu NZOZ- u, PSSE ma również do naszej placówki numery telefonów.*

(akta kontroli str. 262)

⁴¹ Jeden dzień po terminie przekazano sprawozdania za I, III kwartał 2021 r. i II kwartał 2022 r., dwa dni po terminie przekazano sprawozdanie za III kwartał 2023 r., cztery i pięć dni po terminie przekazano sprawozdania odpowiednio za IV kwartał 2021 r. i za II kwartał 2021 r.

⁴² Do sprawozdań za I, II, III kwartał 2022 r. dołączono wykaz zawierający trzy osoby uchylające się, do sprawozdania za IV kwartał 2022 r. dołączono wykaz dwóch osób.

⁴³ Do sprawozdań za I i II kwartał 2023 r. dołączono wykazy zawierające jedną osobę.

⁴⁴ Sprawozdanie za I, II, III, IV kwartał 2021 r. oraz III kwartał 2023 r.

⁴⁵ Z wyjątkiem sprawozdań za II, III i IV kwartał 2023 r.

5. Trzech dwudziestolatków⁴⁶ objęto szczepieniem przypominającym⁴⁷ w 2024 r., które przysługiwało tym pacjentom w ramach Programu Szczepień Ochronnych na rok 2023⁴⁸ do ukończenia przez nich 19 roku życia w 2023 r.

(akta kontroli str. 189-197,198-202)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *pacjenci zgłosili się do szczepienia i zostali zaszczepieni. Ogólne wytyczne sanepidu były takie, że jeśli pacjent 19 letni się zgłosi do szczepienia to trzeba zaszczepić. Nie analizowałem tego, czy można zaszczepić pacjenta, który ukończył 19 lat. Jest zasada, aby zaszczepić wszystkie zgłaszające się dzieci szczególnie te które zalegają ze szczepieniami.*

(akta kontroli str. 229)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli sposób powiadamiania przez NZOZ, rodziców/opiekunów prawnych o obowiązku zaszczepienia ich dzieci był wystarczający. Jednak w zdecydowanej większości zbadanych spraw nie odnotowano tego faktu w dokumentacji medycznej, co naruszało obowiązujące w tym zakresie przepisy. Badania kwalifikacyjne dzieci i młodzieży, poprzedzające szczepienia, wykonywały osoby posiadające wymagane kwalifikacje. NZOZ realizował też obowiązek sporządzania kwartalnych i rocznych sprawozdań dotyczących szczepień ochronnych, jednak sześć z dwunastu kwartalnych sprawozdań z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych zostało przekazanych do PSSE po upływie terminu określonego rozporządzeniem w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z 2011 r. Ponadto sprawozdania te nie zawierały części informacji wymaganych obowiązującym wzorem.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Działania NZOZ w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży

2.1. NZOZ podejmował działalność ukierunkowaną na promocję obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży, jak również szczepień dodatkowych. W poczekalni dla pacjentów NZOZ, w widocznych miejscach znajdowały się plakaty informujące o harmonogramie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz korzyściach wynikających z zaszczepienia. Dodatkowo w gabinecie lekarskim, w którym przyjmowane były dzieci i młodzież oraz w poczekalni, oprócz plakatów propagujących obowiązek szczepień ochronnych, dostępne były ulotki informacyjne dotyczące obowiązkowych szczepień ochronnych. W NZOZ, poza udostępnieniem ww. informacji nie prowadzono innych działań ukierunkowanych na promocję takich szczepień.

Na podstawie dokumentacji medycznej wybranych 15 pacjentów, którzy w latach 2021-2023 byli na pierwszych wizytach szczepiennych⁴⁹ ustalono, że ich opiekunowie wyrażali zgodę na szczepienia ochronne.

(akta kontroli str. 108-130, 131-144, 165-188, 245-251, 284, 285, 286-321)

Wspólnik NZOZ wyjaśnił, że *Profilaktyka i edukacja związana ze zaszczepieniem dzieci i młodzieży prowadzona była i jest na bieżąco. Głównie podczas wykonywania patronaży noworodków, bilansów dzieci i przy wykonywaniu szczepień. Zawsze przy patronażach noworodków i pierwszych wizytach u lekarza POZ omawiany jest temat związany ze szczepieniem, co niestety nie wszystko jest zawsze dokumentowane. Rodzice pacjentów podczas szczepień otrzymują od lekarza i pielęgniarek wszystkie*

⁴⁶ Na podstawie badania 25 dokumentacji medycznych pacjentów którzy ukończyli 19 rok życia w 2023 r. (daty urodzin: 1 luty 2004 r., 3 marca 2004 r., i 18 marca 2004 r.).

⁴⁷ W dniach 25 stycznia 2024 r. i 29 stycznia 2024 r.

⁴⁸ Trzecia przypominająca dawka szczepionki przeciw błonicy i tężcowi.

⁴⁹ Po pięć pierwszych wizyt w latach 2021-2023.

informacje o szczepieniach i ich rodzajach, wieku pacjenta, w których wykonuje się szczepienia ochronne obowiązkowe, oraz komplet informacji dotyczący szczepionek dodatkowych. Pacjent otrzymuje również taką informację podczas udzielanych porad lekarskich, z plakatów i ulotek znajdujących się w punkcie szczepień NZOZ. Informacja dotycząca szczepień wieku pacjentów, tzw. kalendarz szczepień jest również w książeczce zdrowia dziecka, którą dziecko otrzymuje w szpitalu i jest ona wymagana na wizytach lekarskich i szczepieniach. Ponadto Wspólnik NZOZ, wyjaśnił, że (...) Obecnie bardzo często przy starszych dzieciach mówi się również o szczepieniach dodatkowych: szczepienia przeciw grypie, przeciwko wirusowi HPV w ramach programu Ministra Zdrowia w wieku 12 i 13 lat, przeciw kleszczowemu zapaleniu opon mózgowych, szczepienia przeciw meningokokom, ospie wietrznej dla dzieci uczęszczających do żłobka i przedszkola.

W okresie objętym kontrolą w NZOZ nie realizowano programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej dotyczących problematyki szczepień zdrowotnych dzieci i młodzieży.

(akta kontroli str. 260-263)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W NZOZ podejmowano działania mające na celu promocję obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży. Działania te znalazły m.in. odzwierciedlenie w wynikach badań ankietowych, wskazujących, iż głównymi źródłami wiedzy pacjentów o szczepieniach obowiązkowych były informacje uzyskane od lekarza rodzinnego i pielęgniarki oraz materiały informacyjne dostępne w NZOZ.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zapewnienie odnotowywania w prowadzonej dokumentacji pacjentów faktu poinformowania o obowiązku poddania się obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu.
2. Podjęcie działań zapewniających sporządzanie kwartalnych sprawozdań z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych zawierających wymagane informacje określone w obowiązującym wzorze.
3. Terminowe przekazywanie do PSSE kwartalnych sprawozdań z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych.
4. Przestrzeganie wytycznych zawartych w obowiązującym w danym roku Programie Szczepień Ochronnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 18 kwietnia 2024 r.

Kontroler
Agnieszka Roszczak-Fedorowicz
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu
Dyrektor
Janusz Madej
Wicedyrektor Delegatury NIK w Opolu

.....
podpis

.....
podpis